

HET KLASLOKAAL: DE GEVAARLIJKSTE PLEK IN AMERIKA

Het is schering en inslag, op bijna wekelijkse basis. Om de haverklap vinden er in de Verenigde Staten schietpartijen plaats, niet zelden in en om scholen. Velen willen herziening van de beruchte wapenwet, die iedereen het recht geeft om een wapen te bezitten, maar de wapenlobby blijkt altijd weer sterker. 'Wapens verbieden heeft geen enkele zin, want dan zouden we ook auto's moeten verbieden als een dronken bestuurder iemand doodrijdt.'

TEKST FRANK WAALS FOTOGRAFIE ANP

VOOR HET SCHIETEN DE SCHOOLUIT

W

Wie in ons land het wetboek erop naslaat, leest in Artikel 1 van de Grondwet dat allen die zich in Nederland bevinden, in gelijke gevallen moeten worden behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, handicap, seksuele gerichtheid of op welke grond dan ook, is niet toegestaan. Artikel 2 gaat over het vreemdelingenrecht. Het regelt wie Nederlanders zijn en biedt handvaten in de toelating of uitzetting van vreemdelingen.

In Amerika ligt de wetsvolgorde net even anders. Goed, The First Amendment in de zogenoemde Bill of Rights gaat eveneens in op gelijkstelling en openheid. Zo kan het Congres geen wetten aannemen die de vrije uitoefening van godsdiensten verbieden en meningsuiting of persvrijheid beperken.

The Second Amendment is een stuk controversieler en zet Democraten en Republikeinen al sinds mensenheugenis lijnrecht tegenover elkaar. Het zegt: 'Aangezien een goed geregelde militie nodig is voor de veiligheid van de vrije staat, zal geen inbreuk worden gemaakt op het recht van het volk om wapens te bezitten en te

dragen.' Zeker gezien de alsmaar klimmende cijfers in zogenoemde *mass shootings*, en dan vooral op scholen, komen voor- en tegenstanders steeds feller tegenover elkaar te staan betreffende dit, op 15 december 1791 geschreven, onderdeel in de wet.

Wie als politicus vandaag de dag nog de uitspraak *thoughts and prayers* in de mond durft te nemen, na de zoveelste slachtpartij met vuurwapens, kan veelal rekenen op hoongeroep. Deze 'gedachten en gebeden' zijn in de loop der jaren het taalkundige equivalent geworden van schreeuwen dat iets anders moet als je de mogelijkheid hebt om die verandering zelf te bewerkstelligen. Ze worden enkel nog gezien als betekenisloze platitudes, omdat in de Senaat keer op keer het recht op wapenbezit de bovenhand krijgt boven de talloze zielen die daardoor verloren gaan.

'Wapens verbieden heeft geen enkele zin, want dan zouden we ook auto's moeten verbieden als een dronken bestuurder iemand doodrijdt,' zegt bijvoorbeeld Anthony Colandro, oprichter van schietvereniging Gun For Hire nabij New York. 'Waar we ons meer op moeten richten, zijn al die mensen met gezondheidsproblemen die tot dergelijke gruwelijke acties overgaan. En bovendien, ons land telt ruim 330 miljoen mensen. Als je vandaag, met één druk op de knop, alle wapens liet verdwijnen, dan zou je nog steeds geweld vinden. Of het nu met benzine en een lucifer is of met messen, ze vinden altijd een andere manier.'

Barack Obama

Onzin, vindt oud-president Barack Obama. Dagelijks sterven er in Amerika nog altijd twaalf kinderen per dag aan wapengeweld en raken er 32 beschoten en gewond. Een doorn in het oog van de 44ste bevelhebber van het Witte Huis.

'Een zwarte dag voor hem als president was de schietpartij op de Sandy Hook Elementary School in Newtown,' aldus zijn vaste White House-fotograaf in die tijd, Pete Souza. 'John Brennan, de toenmalige Binnenlandse Veiligheidsadviseur, hield hem die ochtend op de hoogte en toen hij langskwam, zei hij dat er 26 mensen waren omgekomen, waaronder twintig leerlingen. Obama reageerde op dat moment meer als een ouder dan als een president. Hij bedacht bij zichzelf hoe afschuwelijk het is om je kind 's morgens een kus te geven, op de schoolbus te zetten en een paar uur later zijn of haar lichaam te moeten identificeren, terwijl het meerdere keren van dichtbij is beschoten.

Hij vond het zijn plicht als president om het land toe te spreken in deze tragische tijden. Ik heb hem nog nooit zo zien zuchten alsof hij niet wist of hij het wel zou trekken.'

Zichtbaar geëmotioneerd en met veel lange pauzes sprak de president tijdens zijn persconferentie over prachtige kinderen tussen de 5 en 10 jaar oud die hun hele leven nog voor zich hadden. 'Vanavond zullen mijn vrouw Michelle en ik onze kinderen (op dat moment 11 en 14 jaar oud, red.) nog steviger vasthouden en hen vertellen dat we van ze houden. In Connecticut zijn er gezinnen die dat niet meer kunnen. Ze hebben ons daarom nu keihard nodig.'

Souza vervolgt: 'Zijn dochter Malia, die net uit school was, stond in de gang. Obama pakte haar vast en liet niet meer los. Twee dagen later werd hij uitgenodigd in Newtown, wat samenviel met

'ZIJN DOCHTER MALIA, DIE NET UIT SCHOOL WAS, STOND IN DE GANG. BARACK OBAMA PAKTE HAAR VAST EN LIET NIET MEER LOS'

Sasha's (andere dochter, red.) jaarlijkse dansuitvoering. Die zou hij dan missen. Hij ging daarom de middag voor hij naar Newton vloog kijken bij de generale repetitie. Hij zat daar alleen en >

Met de klok mee: president Barack Obama heeft moeite om zijn emoties te bedwingen; een agent leidt in 2012 leerlingen weg van de Sandy Hook Elementary School waar zojuist een dodelijke schietpartij heeft plaatsgevonden; een krans van teddyberen wordt bezorgd ter nagedachtenis aan de omgekomen kinderen; schutter Adam Lanza.

President Obama met familie van een van de omgekomen kinderen op de Sandy Hook Elementary School. Op de foto's daaronder: in Amerika is wapenbezit van alle leeftijden.

werkte aan z'n tekst voor die avond, behalve op momenten dat Sasha op het podium stond. Dan keek hij naar haar. Direct erna vlogen we naar Connecticut, waar de president 2,5 uur doorbracht met de gezinnen van omgebrachte kinderen, zoals met Francine en David Wheeler. Hun zoonje Ben van zes van doodgeschoten. Hun oudste zoon Nate had zich verborgen in de voorraadkast op school en overleefde het drama wel. David Wheeler: 'De mensen rondom de president probeerden hem op te jagen, maar hij weigerde. "Ik neem er zolang de tijd voor als nodig," zei hij, waarna hij Francine in zijn armen nam. Ze barstte daarop in huilen uit en mocht snotten op de revers van zijn pak. Het deed hem niets. Ik vroeg hem of deze shooting eindelijk iets zou veranderen. "Ik weet het niet, maar ik hoop het van harte," antwoordde hij.'

Na de gesprekken met nabestaanden streed Obama hard voor hervorming van de wapenwet, maar kreeg dit uiteindelijk niet voor elkaar. Een overgroot deel van de Amerikanen bleek in een peiling voorstander van meer controles en betere registratie, maar uiteindelijk leidde dit nergens toe. Het tegengeluid van de wapenhandel bleek simpelweg te groot. Zijn voormalige rechterhand en opvolger Joe Biden pleit nu voor een verbod op aanvalswapens voor particulieren.

16 miljoen wapens

Feit is, dat het hebben van wapens aan de andere kant van de oceaan bijna net zo normaal wordt gevonden als in ons land het trommelje boterhammen met jonge kaas tijdens de lunch. Zangeres Beyoncé Knowles zingt in haar nummer *Daddy Lessons* uit 2016 nota bene over het recht op gebruik van wapens om jezelf te verdedigen: 'With his gun, with his head held high. He told me not to cry. Oh, my daddy said shoot. (...) When trouble

comes in town. And men like me come around. Oh, my daddy said shoot. (...) Daddy made me fight. It wasn't always right. But he said: 'Girl, it's your Second Amendment.'

Alleen al in 2022 werden er in 'het land van de onbegrensde mogelijkheden' meer dan 16 miljoen wapens verkocht. Dat is – krap aan – net zoveel mensen als waarmee wij ons koude kikkerlandje bevolken. Met name de Glock 19 Gen, G43 en Sig Sauer P365 zijn populair om zelf aan te schaffen of je 18-jarige koter cadeau te doen. De AR-15 Style Rifle, een langwerpig semiautomatisch geweer, blijkt favoriet om je klasgenoten en docenten mee af te knallen. Het afgelopen jaar gingen er dik een half miljoen van over de toonbank, wat het totaal aantal van dit type wapens bij burgers thuis op 20 miljoen brengt.

De minste geweezenaren wonen in New Jersey (waar 14,7 procent van de totale inwoners in die staat één of meerdere exemplaren bezit), Massachusetts (ook 14,7) en Rhode Island (14,8). Koplopers in dit klassement zijn Montana (66,3 procent), Wyoming (66,2) en Alaska (64,5). Toen Texaans senator Ted Cruz afgelopen zomer door een BBC-verslaggever werd gevraagd waarom Amerika het enige land is waar privaat wapenbezit zo uit de klauwen loopt, ontweek hij aanvankelijk de vraag, maar verklaarde hij uiteindelijk toch: 'Waarom komen mensen uit de hele wereld naar Amerika? Omdat het 't meest vrije, welvarende en veiligste land op aarde is.'

Over die stelling valt te twisten, maar het moge duidelijk zijn dat er in de USA meer wapens in omloop zijn dan mensen woonachtig. Elke aparte staat – het land telt er vijftig – kent haar eigen regels, maar in principe kun je als burger een wapen kopen als je een schoon blazoent hebt en 18 jaar of ouder bent. Dat laatste staat overigens niet verankerd in de Grondwet, maar wordt in de praktijk vaak wel gehandhaafd.

Jezelf verdedigen in uiterste nood komt niet overeen met het lukraak kogels afvuren, iets wat in het afgelopen jaar veelvuldig gebeurde. Maar liefst 647 mass shootings vonden in 2022, verspreid over Amerika, plaats. Vaak door schutters die geïnspireerd raakten door wat zij in films, documentaires of op het nieuws zagen en dat besloten te kopiëren. Het duizelingwekkende aantal brengt ook het aantal getroffen scholen, een van de meest frequente locaties voor dit soort huiveringwekkende taferelen, verder omhoog. Wie de grafiek van school shootings erbij pakt, ziet dat dit fenomeen – gek ➤

**ALLEEN AL IN 2022
WERDEN ER IN 'HET
LAND VAN DE
ONBEGRENSDE
MOGELIJKHEDEN'
MEER DAN 16 MILJOEN
WAPENS VERKOCHT**

genoeg – helemaal niet zo nieuw is. De eerste bewijzen van een school shooting zijn bijna driehonderd jaar oud. Op 26 juli 1764 bestormden vier personen de Pontiac's Rebellion School in Greencastle, Pennsylvania, waar zij tien kinderen en schoolhoofd Enoch Brown doodschoten. Twee gewonde leerlingen overleefden de schietpartij. Driekwart eeuw later, op 12 november 1840, vond op de University of Virginia in Charlottesville het tweede bekende incident plaats. Student Joseph Semmes schoot daar zijn docent rechten, John Anthony Davis, neer. Drie dagen later overleed deze aan zijn verwondingen.

Het bleek het enige fatale schoolincident met betrekking tot geweren van dat decennium, maar dat aantal zou in de jaren daarna gestaag stijgen. Bij al deze gebeurtenissen vielen er hoogstens twee doden. Op 26 maart 1893 (vier doden) en 13 december 1898 (zes doden) viel dit aantal voor het eerst aanzienlijk hoger uit. Hoewel elk gelost schot er uiteraard één te veel is, vormen de 'slechts' 31 dodelijke schietincidenten op scholen in het restant van de 19de eeuw een getal waar we tegenwoordig slechts van kunnen dromen. Tussen 1900 en 1960 schommelde het aantal tussen de zeven en negentien incidenten per decennium, waarna er met rasse schreden vaart in kwam.

Geïnspireerd door films

Een moordenaar die wel heel makkelijk met zijn daden wegwam, luisterde naar de naam Verlin Spencer. De destijds 38-jarige directeur van South Pasadena Junior High School in Californië doodde op 6 mei 1940 vijf collega's en liet een ander ernstig gewond achter bij schietpartijen op twee locaties. Spencer had een lange geschiedenis van botsingen met docenten en personeel en werd het jaar ervoor gedwongen om drie weken onvrijwillig verlof te nemen. Toen hij door de politie in het nauw werd gedreven, schoot hij zichzelf neer bij een zelfmoordpoging, maar hij overleefde. Spencer werd veroordeeld tot vijf opeenvolgende levenslange gevangenisstraffen, die hij uiteindelijk geen van alle hoefde uit te zitten. Drie jaar later hoorde hij namelijk dat het bloedmonster dat na zijn arrestatie was genomen hoge concentraties bromide bleek te bevatten, een pijnstillert tegen hoofdpijn. Hoewel het percentage hoog genoeg was om hem wettelijk krankzinnig te verklaren ten tijde van de schietpartij, kreeg hij geen nieuw proces. In 1970 werd hij definitief vrijgelaten.

Een nieuw dodenrecord werd op 1 augustus 1966 in Austin gevestigd op de University of Texas. Eén die 41 jaar zou blijven staan, tot aan een van haar bloederige opvolgers in 2007. In Texas nestelde zich de, toen 25-jarige, ingenieursstudent Charles Whitman op het in een toren gevestigde observatiedek van de universiteit. Vanuit daar schoot hij in 96 minuten tijd vijftien mensen dood en verwondde hij er 31. Eerder had hij thuis zijn vrouw en moeder al om het leven gebracht. Whitman werd uiteindelijk in de kraag gevat en gedood door de politie.

Het aantal dodelijke schietpartijen op scholen tot dusver bleek een bizarre inspiratiebron voor anderen. Tussen 1960 en 1970 telde men twintig gevallen, gevolgd door 40, 61 en 97 gevallen in de drie decennia daarna.

Op 1 december 1997 speelde acteur Leonardo DiCaprio ongewild een rol in de moord op drie studenten en verwonding van vijf van hen op de Heath High School in West Paducah, Kentucky. De 14-jarige Michael Carneal opende daar met een gestolen pistool het vuur op het moment dat zijn schoolgenoten in de gangen van de school in cirkelvorm een gebed deden. Tijdens zijn proces verklaarde hij te zijn geïnspireerd door een scène uit de film *The Basketball Diaries*, waarin DiCaprio's personage droomt zijn klasgenoten en leraren neer te schieten. Bovendien wordt religie in de film in een negatief daglicht gezet. Carneal verklaarde zijn leven als ellendig te ervaren en ervan overtuigd te zijn dat niemand van hem houdt of om hem geeft. Hij pleitte schuldig, maar geestelijk ziek.

De jongen werd, ondanks zijn minderjarige leeftijd, veroordeeld tot een levenslange gevangenis-

ACTEUR LEONARDO DICAPRIO SPEELDE ONGEWILD EEN ROL IN DE MOORD OP DRIE STUDENTEN OP DE HEATH HIGH SCHOOL IN WEST PADUCAH, KENTUCKY

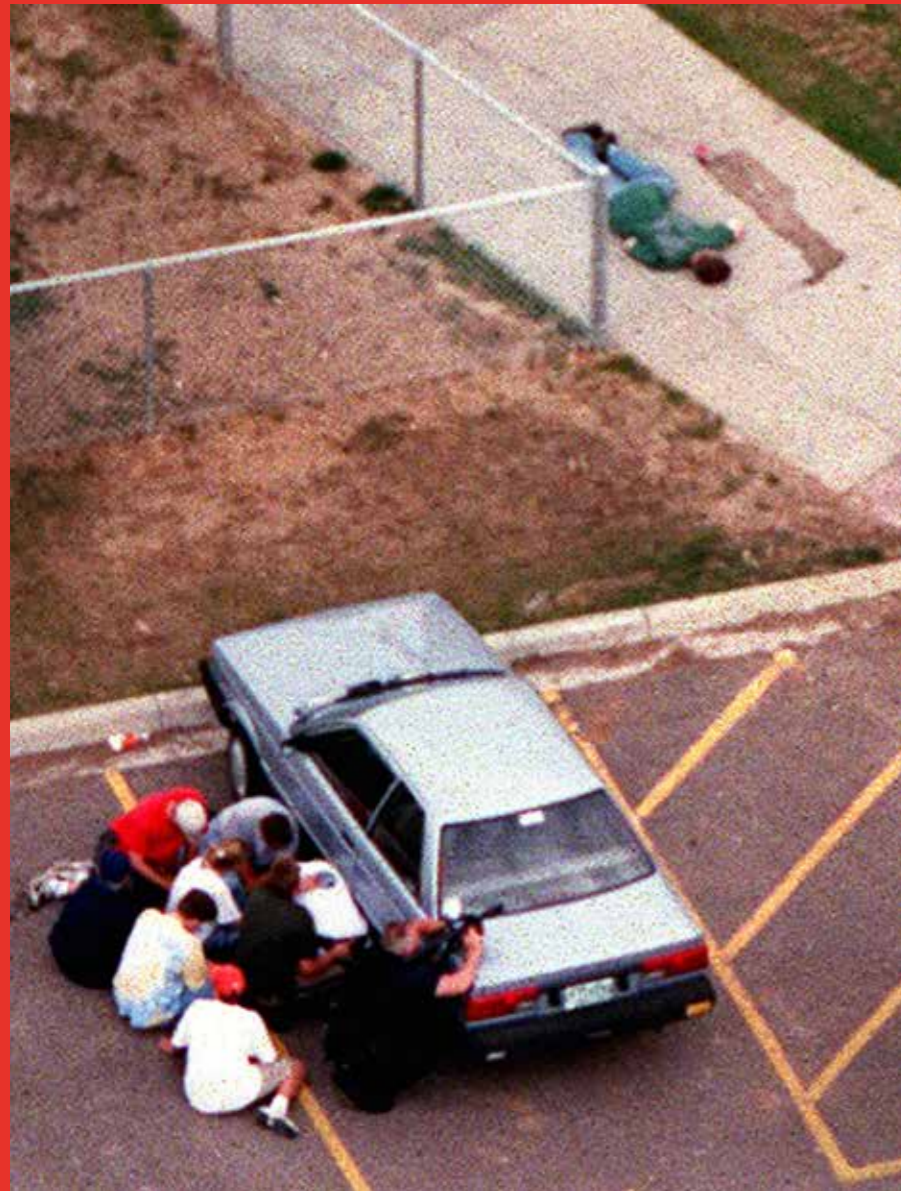
straf met de mogelijkheid tot vervroegde vrijlating na 25 jaar. Afgelopen september werd door de rechter definitief besloten Carneal tot aan zijn dood achter slot en grendel te houden. In 1999 dienden de ouders van de drie slachtoffers, Nicole Hadley van 14, Kayce Steger van 15 en Jessica James van 17 jaar, een claim van 33 miljoen dollar in tegen de makers en distributeurs van *The Basketball Diaries*. Ze beweerden dat geweld in de film en in verschillende computerspellen een directe link vormden met de gebeurtenissen. In 2001 werd de zaak geseponeerd omdat deze link 'een te grote sprong tussen fictie en werkelijkheid' zou zijn.

Het bloedbad op de Columbine High School in Colorado is in dodenaantal vergelijkbaar met de massaslachting van 1966 in Austin. Leerlingen Dylan Klebold (17) en Eric Harris (18) brachten

op 20 april 1999 twaalf leerlingen en een docent om het leven, waarna ze beiden zelfmoord pleegden. Daarnaast raakten er nog eens 24 mensen gewond. De aanslag op de school had ook anders kunnen aflopen. Zelfgemaakte tijdbommen die het duo in tassen in de kantine en hun auto's hadden geplaatst, gingen niet af. De handleiding uit een oud boek dat ze voor de fabricage hadden gebruikt was niet correct, waardoor de explosieven niet functioneerden. Als reactie daarop gingen zij over tot de schietpartij.

Weken voordat zij hun school in een crime scene veranderden, namen Klebold en Harris de zogenoemde 'Basement Tapes' op, waarop ze hun acties verklaarden. Opgenomen in de kelder van Harris' huis, op het moment dat zijn ouders boven lagen te slapen. Reb en Vodka, zoals ▶

Met de klok mee: de 14-jarige schutter Michael Carneal; ontzetting op de Heath High School; Michael Carneal in 2011; de schutter zei geïnspireerd te zijn door de film *The Basketball Diaries* waarin Leonardo DiCaprio de hoofdrol vertolkte.

Op de grote foto ligt een slachtoffer van de schietpartij op de Columbine High School in 1999, aangericht door Eric Harris en Dylan Klebold (foto rechtsboven) die later zelfmoord zouden plegen (foto rechtsmidden). Foto linksonder: Dylan McNey die twee mass shootings overleefde. Foto onder: regelmatig wordt er in de VS geïmagineerd tegen de wapenwetten.

ze elkaar noemden, hebben het op de tapes over hun 'goddelijke status' en het feit dat ze 'boven normale mensen staan'. Ze bespreken welke leerlingen ze willen vermoorden en welke overlevenden ze zullen stalken als geest. Ze spreken de hoop uit om minstens 250 doden op hun naam te krijgen en laten de wapens zien die ze daarvoor willen inzetten. In de loop van een van de wapens staat 'Arlene' gekrast, Harris' bijnaam voor zijn shotgun. Nadien bleek dat beide jongens fans waren van Rammstein, KMFDM en de film *Natural Born Killers*.

Explosieve toename

Tussen 2000 en 2010 tekende zich met 68 gevallen een lichte daling af in het aantal school shootings, maar ze werden individueel wel steeds gewelddadiger. Waaronder ook de dodelijkste school shooting uit de geschiedenis en de op twee-na-dodelijkste door een enkele schutter in het algemeen. Op 16 april 2007, op de campus van het Virginia Polytechnic Institute en de State University in Blacksburg, schoot de 23-jarige Seung-Hui Cho in het wilde weg om zich heen, daarbij 32 studenten, faculteitsleden en uiteindelijk ook zichzelf treffend.

De massale schietpartij wakkerde het debat over wapenpolitiek in de VS weer aan, met voorstanders van wapenbeheersingswetgeving die beweerden dat wapens te toegankelijk zijn, daarbij verwijzend naar het feit dat Cho, een geestelijk instabiel persoon, in staat was om twee handvuurwapens te kopen ondanks staatswetten die een dergelijke aankoop hadden moeten voorkomen. Tegenstanders van wapenbe-

heersing voerden aan dat het wapenvrije 'veilige zone-beleid' van Virginia Tech ervoor zorgde dat geen van de andere studenten of docenten gewaagd zou zijn en dat ze Cho daardoor niet konden stoppen.

Tussen 2010 en 2020 steeg het aantal incidenten explosief naar 231 (!) gevallen. In dit lopende decennium – en we zijn pas twee jaar en twee maanden onderweg – staat het aantal al op 110 stuks. Als deze lijn zich in dit tempo voortzet, dan komen we eind 2029 op niet minder dan 450 nieuwe school shootings uit. Dat zijn er in tien jaar tijd net zoveel als in de afgelopen veertig jaar bij elkaar opgeteld.

'De toename van schietpartijen op scholen is een gevolg van een algehele toename van wapengeweld en niet specifiek voor scholen,' zegt Dewey Cornell, een professor in onderwijs aan de Universiteit van Virginia. 'De meeste scholen zullen echter nooit een schietpartij hebben en hun grootste problemen zullen vechten en pesten zijn.'

Amanda Nickerson, hoogleraar schoolpsychologie aan de Universiteit van Buffalo's Graduate School of Education, schrijft de toename van cyberpesten toe aan apparaten en internet. 'Een deel daarvan heeft te maken met technologie. Kinderen besteden zoveel meer tijd op computers en op mobiele telefoons. De wereld is klein geworden. Wat er in andere landen gebeurt, hoe vreselijk ook, is zo binnen handbereik en na te doen.'

Een van de meest recente dodelijke incidenten vond vorige maand plaats op 13 februari. Op de Michigan State University in East Lansing verwondde een man vijf personen, schoot hij er drie dood en joeg hij tot slot een kogel door zijn eigen hoofd. De man was niet gelinkt aan de universiteit.

Hoe je er weer bovenop komt na levend uit zo'n vuurgevecht te zijn gekomen, weet Dylan McNey. Hij overleefde binnen dertien maanden tijd niet één, maar twee mass shootings. 'Ik zou willen dat er een simpel antwoord was om uit te leggen hoe het is om zo iets door te maken en goede vrienden voor je ogen te zien sterven, maar dat kan ik niet. Het valt moeilijk te begrijpen en een plek te geven. Ook voor mij. Het enige dat ik kan doen, is sterk zijn voor de andere nabestaanden. Ik heb God aan mijn kant staan. Hij geeft me de kracht die ik nodig heb.' ✕

'DE TOENAME VAN SCHIETPARTIJEN OP SCHOLEN IS EEN GEVOLG VAN EEN ALGEHELE TOENAME VAN WAPENGEWELD EN NIET SPECIFIEK VOOR SCHOLEN'